

Roosa Heikkilä, Frida Odrischinsky ja Leena Huusko

Syrjäytymisen ennaltaehkäisy autistisilla nuorilla

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sairaanhoidotyön tutkinto-ohjelma

SXO21S1C

Opinnäytetyö

28.11.2023

Tekijät	Roosa Heikkilä, Frida Odrischinsky, Leena Huusko
Otsikko	Syrjäytymisen ennaltaehkäisy autistisilla nuorilla – Kuvaileva kirjallisuuskatsaus
Sivumäärä	18 sivua + 4 liitettä
Aika	28.11.2023
Tutkinto	Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Tutkinto-ohjelma	Sairaanhoitotyön tutkinto-ohjelma
Ohjaaja	Lehtori Riitta Vilkkö

Tämä opinnäytetyö käsittelee syrjäytymisen ennaltaehkäisyä autistisilla nuorilla. Opinnäytetyön teoreettiseksi lähtökohdiksi valittiin autismi nuorella, nuori ja nuori aikuinen, syrjäytyminen autistisilla nuorilla sekä stigma autistisilla nuorilla. Opinnäytetyö tutki kirjallisuutta, joka koski ikähaarukaltaan 12-29 vuotiaita. Opinnäytetyön tilaajana toimi Metropolian ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö toteutui kuvaavana kirjallisuuskatsauksena.

Opinnäytetyön aineisto koostui 10 artikkelista sosiaali- ja terveysalan tietokannoista, joihin kuului PubMed, Medic, Finna ja ProQuest Central. Tutkimusaineisto on analysoitu kolmella eri metodilla, joiden johdosta opinnäytetyö on saanut tulokset.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuoren autismin yhteyttä syrjäytymiseen ja keinoja syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Opinnäytetyön tavoite oli lisätä tietoa autististen nuorten syrjäytymiseen liittyvistä riskeistä ja niiden ennaltaehkäisystä. Tuloksissa pyritään vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten autismi on yhteydessä nuoren syrjäytymiseen?
- Miten syrjäytymistä voidaan ehkäistä autistisilla nuorilla?

Opinnäytetyön tuloksena aineistosta syntyi kaksi pääluokkaa, viisi yläluokkaa ja kolmetoista alaluokkaa. Pääluokat ovat autismin yhteys syrjäytymiseen ja autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Autismi yhteys syrjäytymiseen muodostuu syrjimisestä, stigmat vaikutuksesta nuoreen ja sosiaalisesta eristäytymisestä. Autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisy muodostuu ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä sekä stigmat vähentämisestä. Tuloksissa nousee esiin autismia koskeva stigma. Syrjäytymisriski on suurempi nuorilla, joilla on autismi. Autistisilla nuorilla on usein hankalaa löytää työpaikka ja ylläpitää pitkäaikaisia ihmissuhteita. Tulokset näyttävät, että eristäytyminen ja stigma johtuvat monesti negatiivisista stereotyyppioista ja puutteellisesta ymmärryksestä. Stigma saattaa olla osasyy syrjäytymiseen. Tärkein tuloksista saatu löydös on yläluokkien yhteys toisiinsa.

Avainsanat	Autismi, autismikirjo, syrjäytyminen, ehkäisy, ennaltaehkäisy, stigma, nuori, nuori aikuinen
------------	--

Authors	Roosa Heikkilä, Frida Odrischinsky, Leena Huusko
Title	Prevention of Marginalization of Autistic Adolescents – Descriptive literature review
Number of Pages	18 pages + 4 appendices
Date	28.11.2023
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing
Instructor	Senior Lecturer Riitta Vilkkö
<p>This thesis discusses the prevention of marginalization in autistic adolescents. Autism in adolescence, adolescent and young adult, marginalization of autistic adolescents and stigma in autistic adolescents were chosen to be the theoretical premises of the thesis. The thesis examined literature on the age range 12-29 years. The thesis was commissioned by the Metropolia University of Applied Sciences. The thesis was carried out as a descriptive literature review.</p> <p>The thesis material consisted of 10 articles from social and health databases, including PubMed, Medic, Finna and ProQuest Central. The research data has been analyzed using three different methods, which produce the thesis results.</p> <p>The purpose of the thesis was to investigate the connection between autism and marginalization in young people and ways to prevent it. The aim of the thesis was to increase knowledge about the risks of marginalization among young people with autism and how to prevent it. The results aim to answer the following research questions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - How is autism spectrum disorder related to marginalization of adolescents? - How can marginalization of young people with autism be prevented? <p>The results of the thesis formed two main categories, five intermediary categories and thirteen different subcategories. The main categories are the link between autism and marginalization and the prevention of marginalization of young people with autism. The link between autism and marginalization is made up of discrimination, the impact of stigma on the adolescent and social isolation. The prevention of marginalization in adolescents with autism consists of preventive measures and stigma reduction. The stigma associated with autism spectrum disorder emerges in the results. The risk of marginalization is higher for young people with autism spectrum disorder. Autistic adolescents often find it difficult to find employment and maintain long-term relationships. The results show that isolation and stigma are often caused by negative stereotypes and a lack of understanding. Stigma may be a contributing factor to marginalization. The main finding of the results is the link between the intermediary categories to each other.</p>	
Keywords	Autism, autism spectrum disorder, marginalization, prevention, stigma, adolescent, young adult

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Teoreettiset lähtökohdat	1
2.1	Autismi nuorella.....	1
2.2	Nuori ja nuori aikuinen	2
2.3	Syrjäytyminen autistisilla nuorilla	2
2.4	Stigma autistisilla nuorilla	3
3	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	4
4	Opinnäytetyön menetelmät.....	4
4.1	Menetelmälliset lähtökohdat	4
4.2	Aineiston keruumenetelmät	5
4.3	Aineiston keruu	6
4.4	Aineiston analysointimenetelmät	6
5	Tulokset.....	7
5.1	Autismin yhteys syrjäytymiseen.....	7
5.2	Autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisy.....	8
6	Tulosten tarkastelu	8
6.1	Luotettavuus.....	10
6.2	Eettisyys	10
6.3	Johtopäätökset.....	11
6.4	Kehittämisehdotukset.....	11
	Lähteet	13
	Liite 1	19
	Liite 2	20
	Liite 3	30
	Liite 4	41

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö keskittyy autististen nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn liittyvien toimien tärkeyteen. Opinnäytetyön keskiössä ovat autismiin yhteys syrjäytymiseen sekä autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisy.

Autismin yleisyys vaihtelee eri tutkimusten mukaan noin 1-1,2%:n välillä maailmanlaajuisesti, mikä Suomessa vastaisi noin 55 000-65 000 henkilöä. Autismin syitä ei täysin tiedetä, mutta niiden uskotaan johtuvan geneettisistä syistä sekä ympäristöstä. Autismia diagnosoidaan nykyään myös aikaisempaa enemmän tytöillä ja naisilla. Nykyinen sukupuolijakauma on noin 3:1. (Autismiliitto 2023.)

Koska autististen ihmisten on vaikeampi sopeutua yhteiskuntaan, haluamme parantaa ymmärrystä ja tietoa autististen potilaiden hoidosta sekä tukemisesta, erityisesti keskittyen syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Lisäksi pyrimme tuomaan esille tietoa autismiin liittyvästä stigmasta ja sen vähentämisen merkityksestä. Näiden tulosten avulla voimme edistää autististen nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyä, korostaen tiedon lisäämisen tärkeyttä ihmisten keskuudessa.

Kirjallisuuskatsauksessamme pyrimme tarkastelemaan tutkimuksia, jotka avaavat näkökulmia autismin ja syrjäytymisen väliseen yhteyteen. Tietomme perustuu kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen ja kaikki käyttämämme lähteet on arvioitu luotettaviksi ja aiheeseen sopiviksi. Eettiset näkökulmat ohjaavat tiedonhankintaa, sen käsittelyä sekä opinnäytetyön kehittymistä.

2 Teoreettiset lähtökohdat

2.1 Autismi nuorella

Autismi on neurologinen häiriö, joka voi ilmetä monella tapaa. Autismi ilmenee jo lapsuudesta alkaen kommunikaation, käytösmallien ja vuorovaikutuksen poikkeavuutena sekä esimerkiksi erityismielenkiinnon kohteina. Autismi ilmenee kirjona, joka tarkoittaa autismin ilmenemistä eri vaikeusasteina. Autismi altistaa

suurentuneelle riskille psyykkisten sairauksien, oppimisvaikeuksien, kehitysvamman ja kielellisten häiriöiden kehitykselle (Socada Lumikukka 2020.)

Nuoren autismi näyttäytyy siis usein esimerkiksi tiettyjä toimintamalleja toistamalla (rutiinit), vaikeutena ymmärtää sekä samaistua muihin ja heidän tunnetiloihinsa. Tämä voi vaikuttaa ystävyyssuhteiden muodostamiseen ja vaikeuttaa sitä. Nuorella voi ilmetä vaikeuksia puheen kanssa ja joissain tapauksissa autistinen henkilö oleva ei puhu laisinkaan. Keskeistä on ymmärtää aivojen toiminnan olevan joissain asioissa samanlaista kuin neurotyypillisillä (eli ei autistisilla) ja joissain asioissa erilaista. Autistinen nuori hahmottaa maailman eri tavalla. Autistinen nuori monesti hahmottaa yksityiskohdat erinomaisesti, mutta kokonaisuudet voivat olla hankalia ymmärtää. Kiinnostuksen kohteet ovat yleensä hyvin intensiivisiä ja poikkeavat tavanomaisista ikäistensä kiinnostuksen kohteista. Autistisuuteen kuuluu myös niin sanottu stimmailu, joka tarkoittaa esimerkiksi toistuvaa liikehdintää. Tämä on monesti hallitsematonta varsinkin autistisilla nuorilla. Autistinen henkilö voi opetella lukemaan ilmeitä ja opettelemaan sosiaalisia sääntöjä, joka helpottaa elämää yhteiskunnassa (Socada Lumikukka 2020.)

2.2 Nuori ja nuori aikuinen

Opinnäytetyössämme käytämme termiä "nuoret" sekä "nuoret aikuiset" jolla viittaamme 12-29-vuotiaisiin henkilöihin, jotka kuuluvat autismin diagnoosin piiriin ja joilla samanaikaisesti esiintyy käytöshäiriöitä. Tämä tarkoittaa, että tutkimuksemme kohderyhmään kuuluvat nuoret, joiden autismidiagnoosi on vahvistettu ja jotka ovat iältään tyyppillisesti murrosikäisiä, nuoruusiässä tai nuorien aikuisten iässä (Duodecim 2018).

2.3 Syrjäytyminen autistisilla nuorilla

Syrjäytyminen autistisilla nuorilla ja nuorilla aikuisilla (12-29-vuotiaat) henkilöillä on tila, jossa yksilö tuntee olevansa ulkona yhteiskunnan keskeisistä toiminnoista ja aktiviteeteistä. Tämä tila heikentää heidän mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen, työhön, sosiaalisiin suhteisiin ja yhteiskunnalliseen elämään. Syrjäytyminen ilmenee usein sosiaalisena eristäytymisenä, koulutuksellisenä epäonnis-

tumisena, työttömyytenä, puutteellisina sosiaalisina taitoina, vaikeuksina terveiden vuorovaikutussuhteiden muodostamisessa ja ylläpitämisessä sekä haasteina itsenäisen toimeentulon saavuttamisessa (Kirjanen 2014.)

Autismikirjonhäiriö on monimuotoinen neurobiologinen tila, joka vaikuttaa yksilön vuorovaikutukseen ja käyttäytymiseen. Nuoruudessa nämä nuoret kohtaavat erityisiä haasteita, jotka voivat johtaa syrjäytymiseen. Koulussa he saattavat kokea vaikeuksia oppimisessa, sosiaalisissa suhteissa ja muutoksiin sopeutumisessa. Tämä saattaa altistaa heidät kiusaamiselle ja sosiaaliselle eristäytymiselle (Kirjanen 2014.) Tämä tulee myös esille työmarkkinoilla. Autistisilla ihmisillä on pienemmät työmarkkinat kuin normaalisti kehittyvillä henkilöillä. Yleisesti autistinen henkilö palkataan alemmpipalkkaiseen työhön ja koulutustasoaan alempaan työhön (Autismiliitto 2022).

On tärkeää tunnistaa tekijät, jotka voivat johtaa syrjäytymiseen ja tarjota keinoja sekä toimenpiteitä nuorten ja nuorten aikuisten tukemiseksi. Varhainen diagnoosi ja tuki ovat ensisijaisesti tärkeitä. Erityisesti sosiaalisten taitojen kehittäminen voi auttaa näitä nuoria menestymään koulussa, työelämässä ja henkilökohtaisessa elämässä. Aikuisuudessa heidän käyttäytymisensä voi muuttua ja työllistyminen voi parantaa elämänlaatua (Cambridge University Press 2021).

2.4 Stigma autistisilla nuorilla

Usein autistiset henkilöt kokevat häpeää sosiaalisten odotusten ja kohtaamansa ennakkoluulojen vuoksi. Stigma tarkoittaa ihmiseen kohdistuvaa kielteistä näkemystä. Stigma tulee, kun ihminen arvostelee toista sairauden, tämän taustan takia, ulkonäön tai esimerkiksi henkilön olemuksen takia. Stigma voi aiheuttaa syrjintää, joka esiintyy eri tavoin esimerkiksi syrjimällä, kiusaamisella, arvostelemalla, erilaisina ennakkoluuloina ja kohtuuttomana kohteluna. Stigma voi vaikuttaa henkilöön, johon stigma kohdistuu ja tämän lähipiiriin monella eri tavalla (THL 2023).

Autistiset ihmiset kohtaavat usein leimaamista, kun yleinen käsitys autismista johtaa stigman muodostamiseen. Monesti autistinen henkilö tuntee, että muut eivät tiedä tarpeeksi hänen tilastaan tai sairaudestaan. Autismin stigmalla on suuri

kielteinen vaikutus henkilön hyvinvointiin, joka johtaa fyysiseen sekä henkiseen heikentyneeseen hyvinvointiin. Syntynyt stigma voi heikentää myös sosiaalisia taitoja autistisella henkilöllä. Autistinen henkilö, joka kokee stigmaa ja näin syrjäytyy helpommin, kokee olevansa erilainen neurotyypillisiin verrattuna. Stigman vähentämiseksi tulisi saavuttaa parempi tietoisuus autismia kohtaan, jolloin stigma ja ennakkoluulot autismista eivät olisi niin suuressa roolissa (Turnock & Langley & Jones 2022).

3 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia nuoren autismin yhteyttä syrjäytymiseen ja keinoja syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn.

Opinnäytetyön tavoite on lisätä tietoa autististen nuorten syrjäytymiseen liittyvistä riskeistä ja niiden ennaltaehkäisystä.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten autismi on yhteydessä nuoren syrjäytymiseen?
2. Miten syrjäytymistä voidaan ehkäistä autistisilla nuorilla?

4 Opinnäytetyön menetelmät

4.1 Menetelmälliset lähtökohdat

Opinnäytetyö toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus kehittää ymmärrystä ja käsitteistöä teoreettisesta näkökulmasta. Kirjallisuuskatsaus vertaa tietoa jo olemassa olevaan teoriaan. Opinnäytetyössä kirjallisuuskatsaus on poikkitieteellinen, sillä aineisto ei koostu pelkästään hoitotieteen näkökulmasta (Stolt & Axelin & Suhonen 2015.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus opinnäytetyönä tarkoittaa yleistä kirjallisuuskatsauksen tyyppiä ilman todella tarkkoja raameja. Siitä huolimatta ilmiötä voidaan kuvata laajasti ja pystytään tarkastelemaan aiheesta syntyviä tuotoksia (Salmi-

nen 2011.) Tämän vuoksi kuvaileva kirjallisuuskatsaus palvelee hyvin opinnäytetyötämme tarkastellessamme laajaa aihetta, mutta samalla pystymme aineiston perusteella näkemään aiheen yksityiskohtia eri näkökulmista.

4.2 Aineiston keruumenetelmät

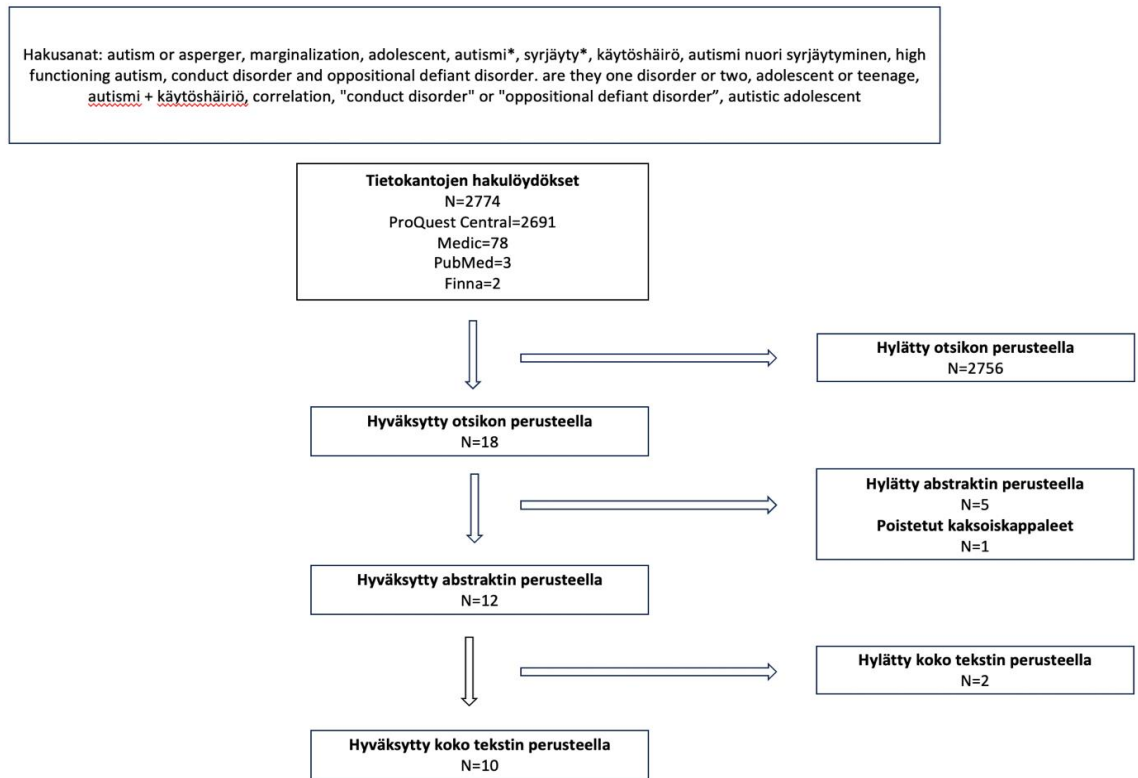
Tiedonhaussa käytämme terveydenhuollon tietokantoja. Näihin tietokantoihin kuuluvat PubMed, Medic, Finna ja ProQuest Central.

Päätettyämme hakusanat teemme hakuja tietokannoissa rajaten artikkeleita otsikon perusteella. Tämän tehtyäme rajaamme valittuja artikkeleja tiivistelmän perusteella, jonka jälkeen lopulliset tutkimukset valitaan sisällön perusteella.

Hakusanoiksi ideoimme esimerkiksi autismi/autism, autismi*, syrjäytymisen/segregation/marginalisation. syrjäyty*, käytöshäiriö/ conduct disorder, lapsi/child, ehkäisy/prevention, teenager, ASD, aspergers, adolescent, oppositional defiant order.

Kerättäessä aineistoa rajasimme julkaisuvuoden 2013-2023 ja kokeilimme erilaisia hakusana yhdistelmiä. Kriteerinä oli myös, että artikkelit olivat suomen- tai englanninkielisiä. Lopullisten hakutulosten summa oli yhteensä 2774, joista otsikon perusteella rajattiin pois 2756. Hyväksyimme otsikon perusteella 18 artikkelia. Tämän jälkeen abstraktin perusteella valittiin 12 ja koko tekstin perusteella 10. (Liite 1)

Taulukko2. Prismakaavio

4.3 Aineiston keruu

Tiedonhaun ollessa valmis olimme valinneet artikkelit otsikon perusteella, jonka jälkeen rajasimme aineistot abstraktin perusteella ja viimeisempänä tutustimme jokainen artikkeleihin lukemalla ne läpi ja keskustelimme, mitkä artikkelit sopivat aineistoksi. Aineiston keruu oli jonkun verran ongelmallista, sillä tutkimuskysymyksiin ei löytynyt täysin vastaavia artikkeleja. Päädyimme muuttamaan tutkimuskysymyksiä sekä tutkimuskohteiden ikää, jotta aineiston keruu onnistuisi. Alunperin ensimmäinen tutkimuskysymyksemme käsitteli käytöshäiriön ja autismin yhteyttä toisiinsa, mutta tutkimusten puutteesta kysymystä muutettiin tarkastelemaan käytöshäiriön ja autismin yhteyttä syrjäytymiseen. Päädyimme kuitenkin poistamaan käytöshäiriön opinnäytetyön aineistosta, sillä tutkimukset eivät antaneet tarpeeksi laajasti kattavaa tietoa häiriöstä.

4.4 Aineiston analysointimenetelmät

Analysoimme aineistoa kolmella eri mallilla (liite 2, liite 3, liite 4). Aloitimme analysoinnin tekemällä jokaisesta artikkelista oman taulukon, jossa näkyy artikkelin

numerointi, artikkelin tekijä, vuosi sekä maa, aineisto ja sen menetelmät. Taulukoissa tulee myös esiin tutkimuksen tarkoitus ja keskeisimmät tulokset. Tämä auttoi meitä samaan käsityksen jokaisesta artikkelista yksilökohtaisesti.

Toisessa taulukossa otimme lainauksia jokaisesta artikkelista, käänsimme ne ja jaoimme alaluokkiin. Näiden avulla muodostimme kolmannen taulukon, joka jaakautui alaluokkiin, niistä yläluokkiin ja yläluokista pääluokkiin.

5 Tulokset

Aineiston perusteella tulokset jakautuvat kahteen eri luokkaan: autismin yhteyteen syrjäytymisessä sekä autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn.

5.1 Autismi yhteys syrjäytymiseen

Tämän opinnäytetyön perusteella tulokset autismin yhteydestä syrjäytymiseen jakautuvat kolmeen yläluokkaan: Syrjittyminen, stigman vaikutus nuoreen sekä sosiaalinen eristäytyminen. (Liite 4)

Syrjittyminen todettiin tulosten perusteella vaikuttavan autismin yhteyteen syrjäytymisessä. Syrjittyminen johtuu diagnostisista leimoista, kiusaamisesta sekä ulkopuolisten käsityksestä autistista. Syrjittymiseen liittyy vanhempien kokemus lapsen autistista, autistisen nuoren sosiaaliset taidot ja erilaisuuden sekä ulkopuolisuuden tunne. (Liite 4)

Opinnäytetyön tulosten perusteella stigman vaikutus nuoreen on yhteydessä autistisen nuoren syrjäytymiseen. Stigma vaikuttaa nuoreen diagnostisten leimojen kautta. Stigma näkyy nuoren elämässä ulkopuolisten käsityksenä autistista, jonka johdosta voi seurata nuoresta lähtöistä sosiaalista eristäytymistä. Stigma voi vaikuttaa nuoreen erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunteen syntyminenä. (Liite 4)

Tulosten perusteella todettiin, että autistisen nuoren syrjäytymisen saattaa johtua sosiaalisesta eristäytymisestä. Sosiaaliseen eristäytymiseen liittyy nuoren sosiaaliset taidot sekä erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunne. Tämä voi johtaa

nuoresta lähtöiseen sosiaaliseen eristäytymiseen eli vapaaehtoiseen eristäytymiseen. (Liite 4)

5.2 Autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisy

Autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisyä käsitellään kahdesta näkökulmasta: syrjäytymisen ennaltaehkäisevät toimenpiteet sekä stigman vähentäminen. (Liite 4)

Opinnäytetyön tulosten perusteella havaittiin, että syrjäytymisen ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin kuuluu koulutus ja tiedon lisääminen. Syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn liittyy yhteiskunnan ennaltaehkäisevien palveluiden ja ympäristön merkitys. Nuoren yhteenkuuluvuus ja osuus yhteiskunnassa toimii ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä. (Liite 4)

Tulokset johtivat päätelmään, että stigman vähentämiseen kuuluu myös koulutus ja tietoisuuden lisääminen sekä ympäristön merkitys. Tukitoimet auttavat stigman vähentämiseen. (Liite 4)

6 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyömme keskittyi 12-29 vuotiaiden autististen nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Opinnäytetyössä tutkittiin kirjallisuuskatsauksen keinoin autismin yhteyttä syrjäytymiseen ja keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn.

Tarkastellessa autismin yhteyttä syrjäytymiseen huomataan syrjimisen olevan todennäköinen osasy. Syrjimiseen liittyy vahvasti ulkopuolisten käsitys autismissa, jolloin negatiivinen käsitys ajaa autististen ihmisten syrjimiseen. Nuoren autismediagnoosista johtuva leimaaminen voi itsessään aiheuttaa syrjimistä ja saattaa rajoittaa mahdollisuuksia yhteiskunnassa. On myös huomattu autististen lasten kokevan enemmän kiusaamista, joka voi johtua syrjimisestä tai aiheuttaa syrjimistä. Syrjimistä hankaloittaa fakta, että autistiset ihmiset kokevat monesti sosiaaliset tilanteet vaikeiksi eivätkä he välttämättä ymmärrä sosiaalisia "vihjeitä". Syrjiminen voi johtaa sosiaaliseen eristäytymiseen. Sosiaalinen eristäytyminen voi syrjimisen johdosta olla nuoresta lähtöistä tai nuori saatetaan jättää ulkopuoliseksi ikätovereidensa keskuudessa syrjimisen ja stigman vuoksi.

Stigma on osasy syy syrjimiselle, mutta syrjiminen itsessään voi lisätä stigmaa autistisia nuoria kohtaan.

Opinnäytetyömme tarjoaa viitteitä siitä, miten syrjäytymistä voidaan ehkäistä autistisilla nuorilla. Varhain aloitetut tehokkaat hoidot ja tukitoimet ovat keskeisiä syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä (National Autistic Society, 2019), joka tukee opinnäytetyömme tuloksia. Koulutusohjelmiin ja tukitoimiin olisi sisällytettävä aiheita, jotka käsittelevät näitä haasteita ja eri sidosryhmien välistä yhteistyötä tulisi edistää. Opettajilla, vanhemmilla ja terveydenhuollon ammattilaisilla on keskeinen rooli tietoisuuden lisäämisessä ja tukitoimien tarjoamisessa (Autismiliitto 2023), joka nähtiin keskeisenä myös tuloksissamme. Koulutuksen lisääminen ammattiryhmille on tärkeää, jotta nuoren syrjäytyminen voidaan ehkäistä. Koulutuksen ja tietoisuuden lisäämisen on osoitettu pienentävän sosiaalista etäisyyttä autististen ja neurotyypillisten (eli ei autististen) välillä, jolloin syrjäytymisen ehkäisy voi toteutua. Varhainen tuki ja kouluympäristön sopeutumistoimet nähtiin tärkeinä syrjäytymisen ehkäisyssä. Suvaitsevainen ja mukautettu ympäristö voisi mahdollistaa autististen nuorten sopeutumista yhteiskuntaan ja näin ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

Tuloksien avulla voidaan päätellä aiheen olevan monimutkainen ja aiheiden olevan liitännäisiä toisiinsa. Tuloksia tarkastellessa nähdään aiheiden päällekkäisyys. Tämä näkyy niin, että niin autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja autismin yhteys syrjäytymiseen koostuu teemojen yhteydestä toisiinsa esimerkiksi tarkastellessa alaluokkien yhteyttä moneen yläluokkaan (Liite 4). Tästä voidaan päätellä, että ongelmien ratkaisuksi ja syrjäytymisen ehkäisyksi tulee katsoa kuvaa kokonaisvaltaisesta.

Väitöskirja Moore, Matthew J (2014), ja oma tutkimuksemme paljastavat, että autistiset ihmiset kokevat usein stigmaa ja syrjäytymistä. Tutkimuksissa painotetaan yhteiskunnan parantamista autistisia ihmisiä varten, ei itse autismia. Väitöskirja pohtii erilaisia tapoja lähestyä autismia ja sen kohtaamista, tuoden esiin näkökulmia sekä autismin parantamiseen että ennaltaehkäisyyn. Kuitenkin autististen ihmisten tulevaisuuden tarpeet jäävät usein sivurooliin, sillä näkyvyys ja tarvittavat tukitoimet yhteiskuntaan sopeutumiseksi ja työelämään jäävät puutteelliseksi.

6.1 Luotettavuus

Kun tehdään kuvaileva kirjallisuuskatsaus, tarkoituksena on tutkia ilmiötä ja sen tärkeitä käsitteitä sekä niiden välisiä suhteita. Katsauksessa pyritään löytämään ristiriitoja ja aukkoja jo tiedossa olevaan tietoon ja samalla vahvistaa tai haastaa aiempia tutkimuksia, se auttaa myös tarjoamaan uusia ja erilaisia näkökulmia (Burns & Grove 2005, Fitzgerald & Rumrill 2005).

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen luotettavuus perustuu siihen, miten tarkasti tutkimuskysymykset rajataan ja millaista aineistoa valitaan. Aineisto täytyy valita huolellisesti, jotta ne sopivat tutkimuskysymyksiin ja niiden tavoitteisiin (Rhoades 2011, Grant & Booth 2009).

Artikkelissa 4 ja 9 tehtiin tutkimusta kyselyiden avulla. Kyselyt pohjautuvat osallistujan omaan arvioon, joten vastaukset ovat henkilökohtaisia eivätkä sovellu jokaiseen käyttöön. Kyselyt antavat kuitenkin hyvää tietoa siitä, millaiseksi ihmiset kokevat autistiset nuoret ja miten tämä vaikuttaa heidän kohteluunsa yhteiskunnassa.

On tärkeää arvioida huolellisesti valitut lähteet ja niiden vaikutus tutkimusten tuloksiin. Samalla on hyvä selittää tutkimuksen rajoitukset, jotta on ymmärrys tulosten yleistettävyydestä (Serola & Vakkari 2005). Autismi diagnoosina on melko uusi. Ensimmäinen autismin diagnosointi tapahtuikin vuonna 1943 (Pallardy 2010), joten tieto autismista on vielä kehittymässä.

6.2 Eettisyys

Eettisyys on ollut keskeinen periaate opinnäytetyömme suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi olemme tarkastelleet huolellisesti valittua aineistoa ja tutkineet niitä kriittisesti (Salminen 2023). Pyrimme tarkasti noudattamaan tutkimuksen eettisiä ohjeita varmistaaksemme osallistujien oikeuksien kunnioittamisen ja tutkimuksemme luotettavuuden (TENK 2023).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta korostaa hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita, kuten luotettavuutta, rehellisyyttä, arvostusta ja vastuunkantoa. (TENK 2023).

Eettisyyttä voidaan heijastaa autismiin liittyvässä tutkimuksessa. Aspergerin oireyhtymän käyttö aineistossa on ongelmallista ja koetaan loukkaavaksi. Suositeltavaa on käyttää yleisempää termiä, autismi, välttämällä näin eriarvoistumista häiriön sisällä (Autismiliitto 2023).

Ammattikorkeakoulun ja opiskelijakunnan toiminta noudattaa eettisyyden periaatteita, jotka korostavat avoimuutta ja toiminnan läpinäkyvyyttä, mukaan lukien julkisuuslain asettamat vaatimukset (621/1999) (21§, Finlex 2014).

6.3 Johtopäätökset

Tutkimustulostemme perusteella voimme tehdä johtopäätöksiä:

- Voidaan todeta, että stigma edesauttaa syrjäytymisen syntymistä.
- Autismiin ja syrjäytymisen suhde on olemassa ja ennaltaehkäisyä pitäisi tapahtua nuoresta asti.
- Autististen nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä.
- Autismiin tuomat ongelmat yhteiskunnassa ovat monimutkaisia ja ovat yleensä liitoksissa toisiinsa, joten ongelma pitää kohdata kokonaisuutena.

6.4 Kehittämisehdotukset

- Konkreettisia koulutusmenetelmiä ja -ohjelmien sisällyttäminen, kuten interaktiiviset työpajat ja erityiset koulutusohjelmat
- Laajennetaan näkökulmaa sisällyttämällä autististen henkilöiden omia kokemuksia ja näkökulmia sekä tutkimusryhmien yhteistyötä tiedon lisäämiseksi ja tutkimusten edistämiseksi.
- Tarkennetaan tiedotuksen toteutustapoja, kuten markkinointikanavia, tapahtumien järjestämistä ja viestinnällisiä keinoja, joilla tietoisuutta voidaan laajentaa.

- Ehdotetaan keinoja tiedon jakamiseksi laajemmalle yleisölle, kuten koulujen ulkopuolista tiedotusta, median yhteistyötä ja osallistumista alan konferensseihin ja tapahtumiin.
- Tutkimuksen kehittäminen autismista.

Lähteet

Autismiliitto 2023. Autismikirjon lapset ja nuoret. <https://autismiliitto.fi/autismi/autismikirjon-lapset-ja-nuoret/> (Viitattu 10.11.2023)

Autismiliitto 2023. Perustietoa autismista. <https://autismiliitto.fi/autismi/perustietoa-autismista/> (Viitattu 22.11.2023)

Autismiliitto 2023. Terminologia. <https://autismiliitto.fi/terminologiasta/> (Viitattu 13.11.2023)

Bons, Danielle & van den Broek, Egon & Scheepers, Floor & Herpers, Pierre & Rommelse, Nanda & Buitelaar, Jan K 2013. Motor, Emotional, and Cognitive Empathy in Children and Adolescents with Autism Spectrum Disorder and Conduct Disorder. *Journal of Abnormal Child Psychology* 41, 425–443. <https://www.proquest.com/central/docview/1317316296/9A2BA86D24404EB2PQ/5?accountid=11363> (Viitattu: 10.9.2023)

Burns N & Grove SK 2005. *The practice of nursing research. Conduct, critique, and utilization. Fifth Edition.* Elsevier Saunders, St. Louis. (Viitattu 26.11.2023)

Critchley, Sarah-Jane 2019. Autistic pupils and exclusions. National Autistic Society. <https://www.autism.org.uk/advice-and-guidance/professional-practice/autism-exclusion> (Viitattu 11.11.2023)

Doule, Sarah T 2016. ProQuest Central. Causes and consequences of peer victimization among adolescents with autism. ProQuest Dissertations and Theses. <https://www.proquest.com/central/docview/1803253050/D749B57BC0134FACPQ/74?accountid=11363> (Viitattu 10.09.2023).

Elina Hermanson ja Nina Sajaniemi 2018. Nuoruuden kehitys - mitä tapahtuu pinnan alla? Duodemic. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14286> (Viitattu 9.9.2023)

Fitzgerald SM & Rumrill PD Jr 2005. Quantitative alternatives to narrative reviews for understanding existing research literature. *Work* 24 (3), 317–323. (Viitattu 26.11.2023)

Gleeson Kate & Jones Bridget E & Williams Emma I 2017. How pupils on the autism spectrum make sense of themselves in the context of their experiences in a mainstream school setting: A qualitative metasynthesis. *Autism*, 23(1), 8-28. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1362361317723836?url_ver=Z39.88-2003&rfr_id=ori:rid:crossref.org&rfr_dat=cr_pub%20%20pubmed#skipNavigationTo (Viitattu 10.09.2023)

Grant Maria J & Booth Andrew 2009. A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information and Libraries Journal* 26 (2), 91–108. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x> (Viitattu 26.22.2023)

Hallintomenettely ja julkisuus 2014. 21§. Finlex. Suomen säädöskokoelma. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932> (Viitattu 28.11.2023)

Herpers, Pierre C M; Bakker-Huvenaars, Mireille J; Greven, Corina U; Wieggers, Evita C; Nijhof, Karin S 2019. Springer Nature B.V. Emotional valence detection in adolescents with oppositional defiant disorder/conduct disorder or autism spectrum disorder. *European Child & Adolescent Psychiatry*. Springer Nature B.V. <https://www.proquest.com/central/docview/2170795978/abstract/527781B961A64086PQ/1?accountid=11363> (Viitattu 10.9.2023)

Kangasniemi M, Utirainen K, Ahonen S-M, Pietilä A-M, Jääskeläinen P, Liikanen E 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25 (4), 291-201. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128286/77409> (Viitattu 26.22.2023)

Kirjanen, Svetlana 2014. Miten tukea opintoja ja työllistymistä, kun nuorella on autismikirjonhäiriö. Potilaan lääkärilehti. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/miten-tukea-opintoja-ja-tyollistymista-kun-nuorella-on-autismikirjon-hairio/> (Viitattu 10.09.2023)

Lake, Johanna K. & Perry, Andrea & Lunsky, Yona 2014. Mental Health Services for Individuals with High Functioning Autism Spectrum Disorder, Autism Research and Treatment, Hiwadi. (Viitattu 26.11.2023)
<https://www.hindawi.com/journals/aurt/2014/502420/#:~:text=Adolescents%20and%20adults%20with%20an,complex%20and%20underserved%20psychiatric%20population> (Viitattu 10.09.2023)

Lu, Minghui & Wang, Rong & Zou, Yuqing & Pang, Feifan 2022. Chinese College Students' Knowledge of Autism Spectrum Disorder (ASD) and Social Distance from Individuals with ASD: The Mediating Role of Negative Stereotypes. Journal of Autism and Developmental Disorders vol. 52, no. 8, s. 3676-3685. Springer Nature B.V.
<https://www.proquest.com/central/docview/2691599609/D749B57BC0134FACPQ/29?accountid=11363> (Viitattu 10.09.2023)

Martin, Hugo & Hedegaard, Joe 2017. Education as habilitation: empirical examples from adjusted education in Sweden for students associated with high-functioning autism. Andragoska Spoznanja, Vol.23, no. 3. University of Ljubljana, Faculty of Arts. <https://www.proquest.com/central/docview/1956036775/D749B57BC0134FACPQ/4?accountid=11363> (Viitattu 10.09.2023)

Mazumber, Rinita & Thompson-Hodgetts, Sandra 2019. Stigmatization os Children and Adolescents with Autism Spectrum Disorders and their Families: a Scoping Study. Review Journal of Autism and Developmental Disorders, vol. 6, no.

1, s.96-107. Springer Nature B.V. <https://www.proquest.com/central/docview/2165956243/D749B57BC0134FACPQ/65?accountid=11363> (Viitattu 10.09.2023)

Michelle Cleary & Sancia West, Rachel Kornhaber, Catherine Hungerford 2023. Autism, Discrimination and Masking: Disrupting a Recipe for Trauma. *Issues Ment Health Nurs.* 2023 Sep;44(9):799-808. Taylor & Francis. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37616302/> (Viitattu 7.11.2023)

Moore, Matthew J 2014. *On the Spectrum: Autistics, functioning and care.* University of California, Santa Cruz. ProQuest. s.259-287 <https://www.proquest.com/central/docview/1564217261/C16907365A664094PQ/6?accountid=11363> (Viitattu 26.11.2023)

National Institute of Mental Health 2023. Mental Health Information, Autism Spectrum Disorder. <https://www.nimh.nih.gov/health/topics/autism-spectrum-disorder-sasd#:~:text=Autism%20Spectrum%20Disorder-,Overview,first%20%20years%20of%20life>. (Viitattu 10.09.2023)

Paananen, Reija & Kainulainen, Sakari & Liuska, Tiina 2019. Syrjäytyminen kertoo puuttuvista itsenäisen elämän edellytyksistä, *Dialogi* <https://dialogi.diak.fi/2019/03/21/syrjaytyminen-kertoo-puuttuvista-itsenaisen-elaman-edellytyksista/> (Viitattu 10.09.2023)

Pallardy, Richard 2010. Donald Triplett: American autism patient. *Britannica*. <https://www.britannica.com/biography/Donald-Triplett> (Viitattu: 21.11.2023)

Peters, Baylee & Furnham, Adrian 2021. The Recognition of Attention Deficit Hyperactivity Disorder, Autism Spectrum Disorder and Conduct Disorder in Adolescents and Adults—Assessing Differences in Mental Health Literacy. *Psychiatry International*.vol. 2, no. 2, s. 145. <https://www.proquest.com/central/docview/2544527207/abstract/42119C6F0739474FPQ/1?accountid=11363> (Viitattu 10.9.2023)

Rhoades, Ellen A 2011. Literature reviews. *The Volta Review* 111 (3), 353–368. <https://eric.ed.gov/?id=EJ966483> (Viitattu 26.11.2023)

Ringbom Ida, Suvisaari Jaana, Kääriälä Antti, Sourander Andre, Gissler Mika, Ristikari Tiina, Gyllenberg David 2021. Psychiatric disorders diagnosed in adolescence and subsequent long-term exclusion from education, employment or training: longitudinal national birth cohort study. *The British Journal of Psychiatry*, 220(3), s. 148-153. Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/core/journals/the-british-journal-of-psychiatry/article/psychiatric-disorders-diagnosed-in-adolescence-and-subsequent-longterm-exclusion-from-education-employment-or-training-longitudinal-national-birth-cohort-study/328FC8361076922764455B54880C0320> (Viitattu 10.09.2023)

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan Yliopisto. S.6,8 https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf (Viitattu 28.11.2023)

Serola S & Vakkari P 2005. The anticipated and assessed contribution of information types in references retrieved for preparing a research proposal. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 56 (4), 373–381. (Viitattu 26.11.2023)

Socada, Lumikukka 2020. Autismikirjon häiriöt. Duodemic. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00355> (Viitattu 6.9.2023)

Stolt, Minna & Axelin, Anna & Suhonen, Riitta 2015. Kirjallisuuskatsaus Hoitotieteessä. Turun Yliopisto. s.7 (Viitattu 18.11.2023)

Turnock, Alice & Langley, Kate & Jones, Catherine RG 2022. Understanding Stigma in Autism: A Narrative Review and Theoretical Model. *Autism Adulthood*. National Library of Medicine. 2022 Mar 1;4(1):76-91 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8992913/> (Viitattu 10.11.2023)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk> (Viitattu 28.11.2023)

Wiatr, Jeanne Malecki 2016. Personal Perspectives About Sustaining Inclusion in School Environments for Children with High Functioning Autism. Walden University. Proquest Central. <https://www.proquest.com/central/docview/1765463934/D749B57BC0134FACPQ/1?accountid=11363> (Viitattu 11.9.2023)

Williams Emma I, Gleson Kate, Jones Bridget E 2017. How pupils on the spectrum make sense of themselves in the context of their experiences in a mainstream school setting: A qualitative metasynthesis. Autism, 23(1), s.8-28. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1362361317723836?url_ver=Z39.88-2003&rfr_id=ori:rid:crossref.org&rfr_dat=cr_pub%20%20pubmed#acknowledgments (Viitattu 11.9.2023)

World Health Organization 2023. Autismi. <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/autism-spectrum-disorders> (Viitattu 12.11.2023)

Tiedonhaku

Liite 1

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Tulokset	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut	Koko perusteella valitut
PUB-MED	((autism or asperger) AND (marginalisation)) AND (adolescent)	Julkaisu 2013-2023	3	2	2	2
Finna	autismi*, syrjäyty*, käyttöhäiriö & autismi	syrjäytyminen 2013-2023 Verkossa saatavilla, julkaisu nuorivuosi 2013-2023	2	1	0	0
ProQuest Central	(autism or asperger or high functioning autism) AND (conduct disorder and oppositional defiant disorder. are early Journal or two) AND (marginalisation) AND (adolescent or teenage)	Full text availability, Dissertations & Theses OR Wire Feed OR Scholarly Journals OR Other Sources OR Reports OR Books 2013-2023	2686	8	7	5
MEDIC	autismi käyttöhäiriö AND nuori	+ -	78	2	0	0
ProQuest Central	Correlation AND title("conduct disorder" or "oppositional defiant disorder") AND title("autism OR autistic adolescent")	Full text availability 2013-2021	5	5	3	3

Liite 2

Nu me ro	Tekijä, vuosi, maa	Lehti	Menetelmät, ai- neisto	Tutkimuksen tarkoitus	Keskeisimmät tulokset
1.	Williams and Jones 2017 UK.	Sage Jour- nals, Nati- onalautistic society	Laadullinen meta- synteesitutkimus, joka toteutettiin käyttäen viisivai- heista prosessia. Ensimmäinen pros- essin vaihe oli tut- kimuskysymyk-sen tunnistaminen, toi- nen relevant- tienkvalita-tiivisten tutkimustenetsimi- nen ja hakeminen, kolmas oli löydetty- jen papereiden kriittinen arviointi, neljäs meta yhteen- vedon tekeminen ja havaintojen kokoa- minen ja viides oli tulkita löydöksiä suorittamalla me- tasynteesi.	Tutkimuksen tarkoitus oli nähdä kuinka autistiset oppi- laat ymmärtä- vät itsensä kouluympäris- tössä, jossa monet kokevat sosiaalista syrjäytymistä.	Tutkimuksen keskeisimmät tulokset olivat, että autistiset oppilaat kokevat olevansa erilai- sia kuin tyypilli- sen kehityksen oppilas. Autistis- ten oppilaiden kokemus erilai- suuteen tulee esille valtavirran asetuksissa, joissa ne voivat tuoda eroja esille sen sijaan että vähentäisi- vät niitä.

2.	Ringboml, Suvisaari, Kääriälä, Sourander, Gissler, Ristikari and Gyllen- berg 2021 UK	Cambridge University Press	Yleiskatsaus. Suo- men 1987 synty- mäkohorttitutki- musta käyttäen yleiskatsaus syntyi. Syntymäkohortissa oli vuonna 1987 syntyneitä henki- löitä 59 476, siitä luvusta poistettiin kaikki, jotka olivat kuolleet, töissä, opiskeli, eläkkeellä, joilla oli kehitys- vamma diagnoosi. Analyyssissä oli	Tarkoitus oli katsoa mitä yhteyksiä pit- käaikaisella NEET-henki- öllä, (henki- lön, joka ei ole töissä, kou- lussa tai kou- lutuksessa), on psykiatris- ten sairauk- sien kanssa.	Ihmiset, joilla diagnosoidaan nuorella iällä psykiatrinen häi- riö kuten autis- min kirjonhairiö, ennusti pitkäai- kaista NEET:iä, vaikka henkilö olisi käynyt kou- luja enemmän kuten toisenas- teen koulutuk- sen. Nuoret, jotka vastaanot- tavat hoitoa eri
----	--	----------------------------------	---	--	---

			kaikkien poissulke- misten jälkeen 55 273 ihmistä.		psykiatriisiin häi- riöihin, varsinkin autistiset tarvit- sevat apua ja tu- kea työllistymis- prosessiin sekä koulutukseen. Syrjäytymisen estäminen on mahdollista tu- kemalla nuorta prosesseissa.
3.	Martin, Hedegaard 2017 Slovenia	ProQuest Central	Artikkelin tiedot ke- rättiin henkilöiltä tutkimushaastatte- luilla sekä havain- noilla. Artikkelin ai- neisto oli ruotsalai- sesta IT-koulutus- projektin löydöistä. Koulutusprojekti kohdistui nuoriin ai- kuisiin, joilla on au- tismi. Tiedonke- ruussa oli neljä osaa. Osallistuja havainnointi ja luonnolliset kes- kustelut, opiskeli- joiden neljätoista tutkimushaastatte- lua, yksi henkilö- kunnan fokusryh- mähaastattelu, seurantahaastat- telu kaksi vuotta myöhemmin joko toimintaterapeutin tai koordinaattorin kanssa.	Ohjelman ta- voitteena oli tehdä opiskeli- joista työllisty- viä.	Tulos oli, että henkilöitä ympä- röivät olosuhteet pitäisi normali- soida eikä niin sanotusti yksi- löidä. Sosiaali- nen oppiminen ja emotionaali- set taidot kehiti- tyivät. Kaksi- toista ihmistä, jotka olivat suo- rittaneet opin- tonsa, viisi eteni- vät työelämään ja kolme työhar- joitteluun. Koulu- tushohjelmassa oli tehty mukau- tuksia ja niiden ansiosta opiske- lijoiden lääkkei- den tarve vä- heni, kotituki ja yleinen hyvin- vointi parani. Muutokset, joita tehtiin, oli tehtä- vien selkeä työn rakenne, työ- paikkojen järjes- täminen, opiske- lijoiden ymmär- rys ja tunnustus.

4.	Lu, Wang, Zou, Pang 2022 USA/Netherlands	ProQuest Central	Tutkimuksessa käytettiin poikkileikkaustutkimusta. Tutkimuksessa 869 neurotyyppistä kiinalaista korkeakoululaista opiskelijaa suoritti kyselyn, jossa kysyttiin muun muassa, autismin tietoisuutta, sosiaalista etäisyyttä sekä negatiivisia stereotyyppioita.	Tutkimuksessa selvitetiin, onko negatiiviset stereotyyppiat vastuussa autismin tiedon vaihtokuksesta sosiaaliseen etäisyyteen autististen korkeakoulu opiskelijoiden keskuudessa.	Tutkimuksen havainnot kertovat lisää autismin tietojen sekä sosiaalisen etäisyyden välisestä yhteydestä. Havainnot paljastivat, että negatiivisilla stereotyyppioilla oli yhteys sosiaaliseen etäisyyteen sekä autismin tietoisuuteen. Suurempi autismin tietoisuus ennusti pienempää sosiaalista etäisyyttä, jolloin ihmisten tietoisuus autismista vähensi vaarallisuuden tunnetta, joka olisi liitetty autismiin sekä ymmärrys itse autistisista henkilöistä sairautteen. Havainnot auttavat parantamaan autismi stigmoja korkeakouluympäristössä.
----	---	---------------------	--	---	---

5.	Mazumber, Thompson- Hodgetts 2019 New York	Springer Nature B.V	Kartoittava kirjallisuuskatsaus vertaisarvioituihin julkaisuihin liittyen stigmatisaatioon ja autismista. Tutkimusaineisto koostui 25 artikkelista, jotka täyttivät sisällytyskriteerit. Aineisto sisälsi 14 laadullista tutkimusta, 9 määrällistä tutkimusta, 1	Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa ja tiivistää olemassa olevaa kirjallisuutta stigmatisaatiosta ja autismista. Pyrkimyksenä oli ymmärtää stigman vaikutusta ASD:stä	Tutkimuksen aikana havaittiin, että autismitietäjien häiriöihin liittyy useita eri stigma muotoja, kuten itsestigmaman kokeminen, julkisen stigman kohtaaminen, stigmaa yhteisöön liittymisen kautta ja rakenteellista stigmaa.
----	--	------------------------	--	--	---

			sekoitetun menetelmän tutkimuksen ja 1-meta-synteesin. Kirjallisuuskatsauksessa käytettiin sisällytyskriteerejä artikkeleiden valintaan. Analyysissä nousi esiin neljä teemaa: sosiaaliset käsitykset ASD:stä, eristyneisyys, hyvinvointi ja reaktiot stigmalle. Keskusteluosiossa pohdittiin tulosten merkitystä ja esitettiin jatkotutkimusehdotuksia, erityisesti rakenteellisen stiigman ja yhteisöllisen osallisuuden näkökulmasta.	kärsivien yksilöiden ja heidän perheidensä elämään. Lisäksi tutkimuksessa ehdotettiin jatkotutkimussuuntia, erityisesti liittyen rakenteelliseen stigmaan ja yhteisölliseen osallisuuteen.	Löydettiin 25 tutkimusta, jotka täyttivät mukaanottokriteerit. Tutkimuksen tulokset paljastivat neljä keskeistä teemaa: ASD:n sosiaaliset käsitykset, eristäytyminen, hyvinvointi ja stigman vastaukset.
--	--	--	--	--	--

6.	Doule 2016 Richmond Virginia	Proquest	Tutkimus käsitti nuoria, joilla oli autismi ja heidän huoltajiaan. Osallistujien tuli täyttää tiettyjä kriteerejä, kuten ikä, taito täyttää kyselylomakkeet ja käydä koulua Yhdysvalloissa. Lopulliseen otokseen kuului 101 nuorta ja heidän huoltajansa. Tutkimus suoritettiin verkossa REDCap-ohjelmiston avulla. Käytetyt mittarit sisälsivät mm. CBCL/6-18 nuorten käyttäytymisen arvioimiseen, PREQ kiusaamisen selvittämiseen, ERC tunteiden säätelyyn,	Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kiusaamisen kokemusta autismikirjon häiriötä sarastavilla nuorilla ja sen vaikutusta heidän henkiin ja fyysisiin oireisiinsa. Tutkimus pyrki myös tunnistamaan tekijöitä, kuten ystävyyssuhteita ja vanhempien osallisuutta, jotka voivat vaikuttaa näihin yhteyksiin. Tutkimuksen tavoitteena oli	Tutkimuksessa havaittiin, että nuoret autismikirjon häiriötä sairastavat kokivat usein kiusaamista, mutta kiusaamisen ja heidän sosiaalisten ja tunnesäätelytaitojensa sekä oireiden välillä ei löydetty selkeitä yhteyksiä. Ystävyyssuhteiden laadulla ei myöskään havaittu olevan merkittävää vaikutusta kiusaamisen ja oireiden välillä. Sen sijaan vanhempien tietoisuutta lapsensa tekemisistä ja käyttäytymisestä
----	---	----------	---	--	---

			<p>SRS-2-ASD- oireiden vakavuuden mittaamiseen ja FQS ystävyden laadun arviointiin. Aineiston analyysiin käytettiin Mplus 7.3- ohjelmistoa, ja käytettiin bootstrapping-menetelmää epäsuorien vaikutusten määrittämiseen sekä useita tilastollisia malleja.</p>	<p>syventää ymmärrystä ASD:llä elävien nuorten kiusaamisen seurauksista ja mahdollisista ehkäisykeinoista.</p>	<p>näyttää olevan tärkeä rooli nuorten hyvinvoinnin suojelemisessa kiusaamistilanteissa.</p>
--	--	--	---	--	--

7.	<p>Wiatr 2016, Minneapolis</p>	<p>Walden University</p>	<p>Tutkimuksen aineisto koostuu haastatteluista, kenttämuistiinpanoista ja päiväkirjoista, jotka kerättiin vanhemmilta, opettajilta ja terapeuteilta, jotka työskentelivät lasten kanssa, joilla oli autismi. Tutkimus pyrkii ymmärtämään näiden lasten osallistumista inklusiivisiin oppimisympäristöihin. Tutkimuksessa käytettiin fenomenologista lähestymistapaa ja aineisto analysoitiin laadullisesti. Haastattelut nauhoitettiin ja litteoitiin ja niitä tarkasteltiin huolellisesti tutkimuskysymysten valossa. Tekstit käytiin läpi useissa vaiheissa, kuten horisontaalinen ja vertikaalinen</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus on selvittää miten korkean toiminnan autismikirjon häiriötä omaavat lapset voivat menestyä inklusiivisissa oppimisympäristöissä. Tutkimuksessa kartoitetaan vanhempien, opettajien ja terapeuttien näkemyksiä siitä, miten lasten käyttäytyminen ja sosiaaliset taidot vaikuttavat inklusiivisiin ympäristöihin ja millaista tukea tarvitaan heidän menestysensä tukemiseen. Tutkimus pyrkii tar-</p>	<p>Kaikki osapuolet korostivat tarvetta tarjota korkean toiminnan autismikirjon häiriötä omaaville lapsille yksilöllistä tukea inklusiivisissa oppimisympäristöissä. Sosiaalisten taitojen merkitystä lasten menestykselle inklusiivisissa ympäristöissä painotettiin, Kouluyhteisön tulisi saada parempaa koulutusta ymmärtääkseen kyseisten lasten tarpeita. Koulun ja kodin tiivis yhteistyö oli tärkeää, jotta lapsilla olisi mahdollisimman parhaat edellytykset menestyä. Posi-</p>
----	--	--------------------------	--	--	---

			analyysi, teemojen tunnistamista ja koodausta.	joamaan suosituksia koulu-yhteisölle ja sidosryhmille inklusion parantamiseksi.	tiivisen sosiaalisen muutoksen edistäminen koulu-yhteisöissä voi auttaa parantamaan inklusiota. Eli tulokset osoittavat, että inklusiiviset oppimisympäristöt voivat olla menestyksekkäitä HFASD lapsille, kunhan tarvittavat tuki- ja koulutus-toimenpiteet ovat käytössä.
--	--	--	--	---	---

8.	Herpers, Bakker-Huvenaars, Greven, Wieggers, Nijhof, 2019 New York	Springer Nature B.V	Tutkimuksessa oli mukana 128 nuorta jaettuna kolmeen ryhmään: Oppositionaalinen uhmakuushäiriö tai käytöshäiriö, autismi ja vertailuryhmä. Osallistujat suorittivat tehtävän, jossa heidän piti tunnistaa kuvien tunnevalenssit (positiivinen, negatiivinen, neutraali) IAPS-kuvien avulla. Lisäksi arvioitiin callous-unemotional piirteitä itse- ja vanhempien arvioina Inventory of Callous-Unemotional Traits kyselyn avulla. Analyysit tehtiin vertailemalla ryhmien suoristusta kolmella mittarilla_ osumien prosenttiosuus, osumien	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten nuoret, joilla on oppositionaalinen uhmakuushäiriö tai autismi kykenevät tunnistamaan emotionaalista valenssia (positiivinen, negatiivinen, neutraali) ja miten tämä kyky liittyy callous-unemotional piirteisiin, jotka ovat kyvyttömyyttä empatiaan ja tunneilmaisuuksiin liittyviä piirteitä. Tutkimuksessa pyrittiin myös vertailemaan näiden kahden häiriön samankaltaisuuksia ja eroja näiden	Tutkimuksen keskeisimmät tulokset osoittivat, että sekä oppositionaalisen uhmakuushäiriön että autismin nuoret suoriutuivat huomattavasti emotionaalisen valenssin tunnistamis-tehtävässä kuin tyypillisesti kehittyneet nuoret. Vain tyypillisesti kehittyneillä nuorilla oli vaikeuksia erottaa positiivisia kuvia neutraaleista kuvista, kun taas ODD/CS ja ASD- nuorilla on heikentynyt kyky tunnistaa emotionaalinen valenssi, erityisesti positiiviset ärsykkeet ja tämä
----	--	---------------------	--	--	--

			reaktioaika ja signaali-kohina-suhde. Tuloksia analysoitiin myöskin CU-piirteiden ja suorituksen sekä ASD-oireiden välillä korrelaatioilla.	prosessien suhteen.	voi liittyä molempien häiriöiden oireisiin ja niiden komorbiditeettiin.
--	--	--	---	---------------------	---

9.	Peters and Furnham 2021 Norja	Psychiatry-International Vol 2, no.1	Tutkimuksessa pyydettiin 485 osallistujaa (18-69v) vingette metodian avulla tunnistamaan hypoteettisista ihmisistä, joko ADHD, autismi tai käytöshäiriö. Vingette metodissa luodaan hypoteettisia ihmisiä ja pyritään tunnistamaan heistä esimerkiksi stigmoja ja oletusarvoja. Hypoteettiset tutkimuskohteet olivat joko 8-vuotiata tai 28-vuotiata miehiä tai naisia. Tutkimukseen osallistujien piti arvioida kuvaillun häiriön vakavuutta ja kuinka todennäköiseksi he kokivat heidän arvelevansa diagnoosin olevan oikea.	Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka hyvin ihmiset tunnistavat autismin, käytöshäiriön ja ADHD:n sekä ottaa selvää, kuinka vakavana häiriötä pidetään. Tutkimuksessa tuotiin esiin runsas kirjallisuus ja tietoisuus, mikä koskee useita mielenterveyshäiriöitä kuten masennusta. Samanlaista yleistietämystä ei ole saavutettu tutkittavien häiriöiden suhteen.	Tutkimuksessa huomattiin, että hypoteettisen potilaan iällä oli suuri merkitys autismin vakavuuden arvioinnin kannalta, jolloin lapsen autismi arvioitiin vakavammasiksi. Kuitenkin autismi tunnistettiin yhtä todennäköisesti niin aikuisilla kuin lapsilla. Naiset myös tunnistivat autismin miehiä useammin ja vakavammin. Huomattiin koulutustason korreloivan autismin vakavuuden arviointiin. Korkeammin koulutetut sekä perheelliset osallistajat arvioivat autismin olevan vakavampi sekä tunnistivat sen paremmin kuin muut tutkimukseen osallistuneet. Käytöshäiriön tunnistukseen tai
----	---	---	--	--	--

					sen vakavuuden arviointiin ei vaikuttanut tutkittavien sukupuoli tai ikä. Kuitenkin huomattiin perheellisten osallistujien arvioivan käytöshäiriön vakavammaksi kuin taas perheettömät osallistujat, mutta perheelliset osallistujat eivät tunnista neet käytöshäiriötä yhtä hyvin kuin perheettömät.
--	--	--	--	--	---

10.	Bons, Van den Broek, Scheepers, Herpers, Rommelse, Buitelaar 2013 New York	Journal of Abnormal Child Psychology Vol. 41:425-443:	Tutkimus tehtiin systemaattisena katsauksena. Empatian mittaukseen käytettiin tunneladattuja kuvia tai videoita esimerkiksi elokuvista. Katsauksessa valittiin käytettävän materiaalina kuutta perustunnetta eli viha, suru, yllättyneisyys, ilo, pelko ja inho. Motorista empatiaa mitattiin EMG-laitteella (elektromyografia eli sähkökäyrä), joka laitettiin mittaamaan suun lihaksistoa (hymy), silmien yläpuolelta (kulmien kurtistus) sekä silmien väliä. Laite mittasi reaktion näytettyyn sisältöön. Tunteellisen empatian on ajateltu olevan fysiologinen reaktio,	Tarkoituksena on tutkia empatiaa käytöshäiriösillä ja autistisilla lapsilla ja nuorilla. Koska aiheesta ei tiedetä paljon, verrataan päällekkäisyksiä empatiasta häiriöiden välillä ja yritetään spesifioida, miten empatia näytetään näissä häiriöissä käytännössä ja neurobiologisesti taustalla. Empatiaa tutkitaan motorisesta, emotionaalista sekä	Katsaus tutkisi motorisen empatian olevan autistisilla nuorilla puutteellinen tai ainakin reaktion tulevan hitaammin kuin neurotyypillisillä (eli ihmisillä, joilla ei ole neuropsykiatrista häiriötä). Käytöshäiriöisillä nuorilla huomattiin motorisen empatian olevan heikentynyt negatiivisia ilmeitä kohdatessa. Katsaus ehdottaa käytöshäiriöillä ja autismilla olevan yhteisiä
-----	--	--	---	---	---

			<p>jossa samaistuu toisen tunteisiin. Tunneellista empatiaa mitattiin tutkimuksessa EKG:llä (sydänfilmi) ja EDA:lla (electrodermal activity). EKG mittaa sympaattista sekä parasympaattista hermostoa ja sen reaktiota altistetulle stimulaatiolle. EDA mittaa ihon sähkön johtavuutta, joka indikoi ihmisen reaktiosta alistetulle stimulaatiolle parasympaattisen hermoston ansiosta. Kognitiivista empatiaa mitataan esitettävien tunnetilojen nimeämisellä.</p>	<p>kognitiivisesta näkökulmasta.</p>	<p>piirteitä motorisen empatian vajavuudessa, kun mitataan vastetta negatiivisiin tunteisiin. Löydykset viittaavat siihen, että autismiin kuuluu erityisesti motorisen empatian vajavuus/viivästys myös positiivisten tunteiden kohdalla. Näihin löydöksiin voi myös vaikuttaa erilaiset stimulaatiot, joita tutkimuksissa käytettiin. Tutkimukset koskien emotionaalista empatiaa autismissa eivät vastanneet katsauksen kriteereitä, joten johtopäätöksiä ei voitu tehdä. Käytöshäiriöisiä nuoria tutkiessa huomattiin heidän syketaajuuden ja syljen kortisolitason olevan normaalia alhaisempi, mutta huomattiin syketaajuuden reagoivan stimulaatioon niin nousemalla kuin las-</p>
--	--	--	---	--------------------------------------	--

					<p>kemalla. Kuitenkin tulokset emotionaalista empatiasta käytöshäiriöisillä ovat ristiriitaisia tutkimusten kesken. Tähän arvioidaan vaikuttavan CU-piirre (callous unemotional eli kylmä tunteeton), joka esiintyy useammin käytöshäiriöisten keskuudessa, muttei löydy kaikilta, jotka kärsivät käytöshäiriöstä.</p>
--	--	--	--	--	--

Liite 3

Alkuperäinen ilmaus	Käännös	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
"Parents of children with ASD and adolescents living with ASD report public social stigmatization specifically related to the diagnostic label of ASD or Aspergers"(5,102)	"ASD-lasten vanhemmat ja ASD:n kanssa elävät nuoret raportoivat julkisen sosiaalisen leimautumisen erityisesti liittyen ASD-diagnoosin nimitykseen tai Aspergeriin."	Autististen lasten vanhemmat ja autismin kanssa elävät nuoret kokevat julkista leimautumista diagnoosin takia.	Diagnostiset leimat
"unexpectedly, ASD was considered more seriously in children, rather than adults. A possible explanation for this is people may feel uncertain towards children with this problem. Young children are impulsive and struggle to regulate their behaviour as part of normal development, and if this is exacerbated by MH, children may be perceived as particularly unpredictable." (9, 154)	"Yllättäen ASD koettiin vakavampana lapsilla kuin aikuisilla. Tähän saattaa olla mahdollinen selitys, että ihmiset saattavat tuntea epävarmuutta lapsia kohtaan, joilla on tämä ongelma. Pienet lapset ovat impulsiivisia ja kamppailevat käytöksensä säätelyn kanssa osana normaalia kehitystä, ja jos tämä pahentuu mielenterveysongelmien vuoksi, lapset voidaan nähdä erityisen arvaamattomina."	Autismi lapsilla koettiin vakavammiksi kuin aikuisilla, koska lapset saattavat vaikuttaa epävarmoilta ja ennalta arvaamattomilta, erityisesti jos heillä on mielenterveysongelmia.	
"Several studies highlight pupils' perceptions of being disadvantaged compared to TD peers by having these problems, which some pupils explicitly link to their diagnosis." (1,18)	"Useat tutkimukset korostavat oppilaiden kokemuksia siitä, että he kokevat olevansa haitassa verrattuna tyypillisiin kehittyviin ikätovereihinsa näiden ongelmien vuoksi, minkä jotkut oppilaat nimenomaisesti liittävät diagnoosiinsa."	Useat tutkimukset osoittavat, että oppilaat kokevat diagnoosinsa haitalliseksi.	
" A significant, yet understudied issue that demands attention is the experience or peer victimization among adolescents with autism spectrum disorders" (6, vi)	"Merkittävä, mutta vähän tutkittu asia, joka vaatii huomiota, on kokemus tai ver-	Vähän tutkittu, mutta merkittävä ongelma on kiusaaminen autististen	Ulkopuolisten käsitys autismista

	taisuhhin kokeminen autis- mikirjon häiriöitä sairasta- vien nuorten keskuudessa."	nuorten keskuu- dessa.	
"Third, to ensure that knowledge-based programs do not have negative outcomes, it is important not to strengthen the social inappropriateness stereotype... It might also be helpful to highlight the strengths associated with ASD personalities, such as fairness, authenticity, and reliabil- ity(4,3683)	"Kolmanneksi, varmistaak- semme, että tiedon pohjalta tehtävillä ohjelmilla ei ole negatiivisia vaikutuksia, on tärkeää olla vahvistamatta sosiaalisesti sopimattoman käyttäytymisen stereotypi- oita... Saattaa myös olla hyödyllistä korostaa ASD- persoonallisuuksiin liittyviä vahvuuksia, kuten reiluuutta, aitoutta ja luotettavuutta."	Ulkopuoliset voivat tulkita autistisen ih- misen käytöstä so- pimattomana, mutta autistiset ih- miset ovat monesti reiluja, aitoja ja lu- otettavia.	
"- unexpectedly, ASD was con- sidered more seriously in chil- dren, rather than adults. A possible explanation for this is people may feel uncertain to- wards children with this prob- lem. Young children are impul- sive and struggle to regulate their behavior as part of nor- mal development, and if this is exacerbated by MH, children may be perceived as particu- larly unpredictable." (9,154)	"Yllättäen ASD koettiin va- kavampana lapsilla kuin ai- kuisilla. Tähän saattaa olla mahdollinen selitys, että ih- miset saattavat tuntea epä- varmuutta lapsia kohtaan, joilla on tämä ongelma. Pie- net lapset ovat impulsiivisia ja kamppailevat käytök- sensä säätelyn kanssa osana normaalia kehitystä, ja jos tämä pahentuu mie- lenterveysongelmien vuoksi, lapset voidaan nähdä erityisen arvaamat- tomina."	Autismi koettiin odotettua vaka- vampana lapsilla kuin aikuisilla, koska lapset saat- tavat vaikuttaa epä- varmoilta ja ennalta arvaamattomilta erityisesti, jos heillä on mielenterveys- ongelmia.	
"Our finding of clear associa- tions between main psychiatric diagnoses in adolescence and long-term NEET in young adulthood suggests that effec- tive adolescent mental health services, including prevention, early intervention, social ser- vices and vocational rehabilita- tion, should be considered as important elements in a strat- egy to tackle young people's marginalisation." (2,153).	"Selkeiden yhteyksien löy- täminen nuoruuden päätän- tämielenterveysdiagnoo- sien ja nuorten aikuisten pitkäaikaistyöttömyyden vä- lillä viittaa siihen, että te- hokkaiden nuoruusiän mie- lenterveyspalvelujen, mu- kaan lukien ehkäisy, varhai- nen puuttuminen, sosiaali- palvelut ja ammatillinen kuntoutus, tulisi olla tärkeitä osia strategiassa nuorten syrjäytymisen torjumiseksi."	Tutkimus osoittaa, että nuoruuden mielenterveyson- gelmat voivat lisätä pitkäaikaistyöttö- myyden riskiä nuo- rilla aikuisilla. Sekä ennaltaehkäisevät palvelut kuten, so- siaali- ja ammatilliset palvelut, kun- toutus, mielenter- veyspalvelut ovat	Yhteiskunnan ennal- taehkäisevien palveluiden merkitys

		tärkeitä osia nuorten syrjäytymisen kannalta.	
<p>“Third, to ensure that knowledge-based programs do not have negative outcomes, it is important not to strengthen the social inappropriateness stereotype... It might also be helpful to highlight the strengths associated with ASD personalities, such as fairness, authenticity, and reliability” (4, 3683)</p>	<p>"Kolmanneksi, jotta tietoon perustuvat ohjelmat eivät aiheuttaisi negatiivisia seurauksia, on tärkeää olla vahvistamatta sosiaalisesti sopimattomia stereotyyppiä... Saattaa myös olla hyödyllistä korostaa ASD-persoonallisuuksiin liittyviä vahvuuksia, kuten oikeudenmukaisuutta, aitoutta ja luotettavuutta."</p>	<p>Jotta tietopohjaset ohjelmat eivät aiheuta haittaa, on tärkeää olla vahvistamatta negatiivisia stereotyyppiä autistista. Voidaan myös korostaa autististen henkilöiden vahvuuksia.</p>	
<p>"Those themes included the need for development of a collaborative team working together year-to-year as children progress through their educational journey." (7,57)</p>	<p>"Teemoina nousi esiin tarve kehittää yhteistyötä tiiminä, joka toimii yhdessä vuodesta toiseen lasten edetessä koulutietään."</p>	<p>Yhteistyötiimin tarve vuosittain lasten koulutien edistyessä.</p>	
<p>"For employers, the challenge is to make environmental adjustments to create conditions where individuals associated with high-functioning autism are given the chance to become high-performing within their areas of interest." (3, 84).</p>	<p>"Työnantajille asetettu haaste on luoda ympäristössään muutoksia, jotka mahdollistavat korkeatoimisten autistikirjon henkilöiden menestymisen omilla kiinnostuksen alueillaan."</p>	<p>Työnantajien on luotava esteettömiä ympäristöjä, joissa korkean toimintakyvyn omaavat autistiset henkilöt voivat loistaa omilla vahvuusalueillaan.</p>	<p>Ympäristön merkistys</p>
<p>"Analysis of the synthesised findings suggests that three, intermeshing, areas of day-to-day experience in mainstream settings contribute to many pupils with ASD making sense of themselves as being 'different' from TD peers: difficulties associated with ASD; interpersonal relationships, mainly with peers but also school staff; and accessibility of the school environment." (1,16)</p>	<p>"Analyysi syntetisoitujen havaintojen perusteella viittaa siihen, että kolme toisiinsa kietoutuvaa osa-aluetta päivittäisessä elämässä tavallisissa ympäristöissä edistää monien ASD-oireisten oppilaiden käsitystä itsestään 'erilaisina' kuin ikäisensä. Nämä osa-alueet ovat vaikeudet, jotka liittyvät ASD:hen; vuorovaikutussuhteet, pääasiassa ikätovereihin, mutta myös koulun henkilökuntaan; ja</p>	<p>Autistiset oppilaat kokevat itsensä 'erilaisiksi' päivittäisissä ympäristöissä kolmesta pääsyyistä: ASD:hen liittyvät vaikeudet, vuorovaikutussuhteet ja kouluympäristön esteettömyys.</p>	

	kouluympäristön saavutettavuus."		
"Students at a partial hospital setting in Western Tennessee with high functioning autism spectrum disorders were being removed from general education classrooms." (7,vi)	"Yleissairaalassa osittain hoidettavassa ympäristössä Länsi-Tennesseeessä korkean toimintakyvyn omaavia autismikirjon häiriöitä sairastavia oppilaita poistettiin yleisopetustunneilta."	Autistisia oppilaita poistettiin yleisopetuksesta.	
"School- involvement was the way to develop a welcoming and integrated learning community that welcomed the diversity found in our society" (7,57)	"Kouluyhteistyö luo avoimen ja integroidun oppimisympäristön, joka tervetulleena kaikenlaisen monimuotoisuuden yhteiskunnassamme."	Kouluyhteistyö edistää monimuotoista ja integroitua oppimisympäristöä.	
"Awareness and orientation of the peer group and their parents involved in inclusive initiatives was noted as important to the success of inclusion but also an inroad to building an accepting community" (7,57)	"Tietoisuus ja suuntautuminen vertaisryhmästä ja heidän vanhemmistaan osallistuvissa toimissa oli tärkeää mukaan lukien onnistuneen inklusiivisen yhteisön rakentaminen."	Vertaisten ja vanhempien osallistuminen on tärkeää onnistuneelle inklusiivisuudelle ja yhteisön rakentamiselle.	
"Parents refrained from putting their children in mainstream education and avoided sending their children to public environments or out for social celebration because of the way they may be treated" (5, 102)	"Vanhemmat välttivät laittamasta lapsiaan tavalliseen opetukseen ja välttivät lähettämistä lapsiaan julkisiin ympäristöihin tai sosiaalisiin juhliin sen vuoksi, miten he saattaisivat tulla kohdelluiksi."	Vanhemmat eivät laittaneet lapsiaan tavalliseen kouluun ja välttivät julkisia paikkoja ja juhlia peläten lastensa kohtelua.	Vanhempien kokemukset lapsen autismista
"Being a parent increased how serious a person perceives clinical behaviours, across all disorders, supporting hypothesis 6. This finding remains significant when age, education and experience are taken into account. Spending a significant and prolonged amount of time with children may heighten awareness of normal development and behaviours" (9,154)	"Olla vanhempi lisäsi sen, miten vakavasti henkilö näki kliiniset käyttäytymiset kaikkien häiriöiden osalta, mikä tukee hypoteesia 6. Tämä havainto säilyi merkittävänä, kun otettiin huomioon ikä, koulutus ja kokemus. Merkittävä ja pitkäaikainen aika lasten kanssa saattaa lisätä tietoisuutta normaalista kehityksestä ja käyttäytymisestä."	Vanhemmuus lisää vakavuuden tuntua lapsen käytöshäiriöstä ja/tai autismista.	

"Parents believed that the public held negative beliefs about their children, including that they would not be a good friend and that their children were socially isolated because other children thought they were weird" (5,102)	"Vanhemmat uskoivat, että yleisöllä oli kielteisiä uskomuksia heidän lapsistaan, kuten että he eivät olisi hyviä ystäviä ja että heidän lapsensa olivat sosiaalisesti eristäytyneitä, koska muut lapset pitivät heitä outoina."	Vanhemmat uskoivat, että muut pitivät heidän lapsiaan outoina ja huonoina ystävinä, mikä johti lasten sosiaaliseen eristäytymiseen.	
"Parents believed that the public held negative beliefs about their children, including that they would not be a good friend and that their children were socially isolated because other children thought they were weird" (5,102)	"Vanhemmat uskoivat, että yleisöllä oli kielteisiä uskomuksia heidän lapsistaan, kuten että he eivät olisi hyviä ystäviä ja että heidän lapsensa olivat sosiaalisesti eristäytyneitä, koska muut lapset pitivät heitä outoina."	Vanhemmat uskoivat, että muut pitivät heidän lapsiaan outoina ja huonoina ystävinä, mikä johti lasten sosiaaliseen eristäytymiseen.	Nuoresta lähtöinen sosiaalinen eristäytyminen
"Themes were identified in responses relevant to research question 1: How do parents, teachers and their therapists feel behavior and social skills of the child diagnosed with HFASD affects their participation in inclusive environments?" (7,65)	"Teemoja tunnistettiin vastauksista, jotka liittyivät tutkimuskysymykseen 1: Miten vanhemmat, opettajat ja terapeutit kokevat, että korkean toimintakyvyn autismispektrihäiriön (HFASD) diagnosoidun lapsen käytös ja sosiaaliset taidot vaikuttavat heidän osallistumiseensa mukaan ottavissa ympäristöissä?"	Teemoja tunnistettiin vastauksissa, jotka liittyivät siihen, miten autististen lasten käytös ja sosiaaliset taidot vaikuttavat heidän osallistumiseensa mukaan ottavissa ympäristöissä.	Sosiaaliset taidot
"Third, to ensure that knowledge-based programs do not have negative outcomes, it is important not to strengthen the social inappropriateness stereotype... It might also be helpful to highlight the strengths associated with ASD personalities, such as fairness, authenticity, and reliability (4,3683)	"Kolmanneksi, varmistaaksemme, että tiedon pohjalta tehtävillä ohjelmilla ei ole negatiivisia vaikutuksia, on tärkeää olla vahvistamatta sosiaalisesti sopimattoman käyttäytymisen stereotyyppiä... Saattaa myös olla hyödyllistä korostaa ASD-persoonallisuuksiin liittyviä vahvuuksia, kuten reiluuutta, aitoutta ja luotettavuutta."	Ulkopuoliset voivat tulkita autistisen ihmisen käytöstä sopimattomana, mutta autistiset ihmiset ovat monesti reiluja, aitoja ja luotettavia.	

<p>"In ASD facial mimicry seems to be impaired, or at least delayed, in response to static emotional expressions for all basic emotions. This is in contrast to findings in CD, where diminished facial mimicry may be specific to emotions with a negative valence." (10, 437)</p>	<p>"ASD:ssä kasvojen matkimiskyky vaikuttaa heikentyneeltä, tai ainakin viivästyneeltä, reagoidessaan staattisiin tunnepitoisiin ilmeisiin kaikissa perustunnetiloissa. Tämä eroaa CD:n tuloksista, joissa kasvojen matkiminen voi olla erityistä negatiivisia tunteita kohtaan."</p>	<p>Autismissa kasvojen matkimiskyky vaikuttaa heikentyneeltä, kun taas käytöshäiriössä se voi olla erityisen heikko negatiivisia tunteita kohtaan.</p>
<p>"Juveniles with either ASD or CD may have impairments on all three components of empathy: motor, emotional and cognitive empathy. Nevertheless, underlying neurobiological processes may be differently affected in ASD and CD, leading to distinguishable and specific deficits" (10, 437-438)</p>	<p>"Joko ASD:llä tai CD:llä olevilla nuorilla voi olla puutteita kaikissa kolmessa empatian osa-alueessa: motorisessa, emotionaalisessa ja kognitiivisessa empatiassa. Siitä huolimatta taustalla olevat neurobiologiset prosessit voivat olla eri tavoin vaikuttaneita ASD:ssä ja CD:ssä, mikä johtaa erotuviin ja erityisiin puutteisiin."</p>	<p>Autistisilla ja käytöshäiriöisillä nuorilla voi olla empatian kaikilla osa-alueilla puutteita, mutta eri neurobiologiset prosessit voivat aiheuttaa erilaisia ja erityisiä vajeita.</p>
<p>"It is important to better understand the experiences as youth with ASDs may be at greater risk for peer victimization due to socio-communicative and behavioral difficulties that directly impact peer interactions." (6,3)</p>	<p>"On tärkeää ymmärtää paremmin nuorten kokemuksia, koska nuoret, joilla on autismikirjon häiriöitä, saattavat olla suuremmissa vaaroissa joutua ikätoverien kiusaamaksi sosio-kommunikaation ja käytösongelmien takia, jotka vaikuttavat suoraan vertaisvuorovaikutukseen."</p>	<p>Tärkeää ymmärtää paremmin nuorten kokemuksia, koska heillä voi olla suurempi riski joutua kiusatuiksi käytösongelmien takia.</p>
<p>"Difficulties experienced as a result of ASD, which most commonly arise in the context of interactions with peers and specific sensory aspects of the school environment (see Table 3), appear to contribute to students' reported feelings of being 'different' from peers in a negative sense." (1,18)</p>	<p>"Vaikeudet, joita ilmenee ASD:n seurauksena, erityisesti vuorovaikutuksessa vertaisten ja tiettyjen aistinvaraisten ympäristön osatekijöiden yhteydessä (katso Taulukko 3), näyttävät vaikuttavan oppilaiden ilmoittamaan tunteeseen olevansa 'erilainen' vertaisiin"</p>	<p>Autismi aiheuttaa vaikeuksia erityisesti vertaisvuorovaikutuksessa ja aistinvaraisessa ympäristössä.</p>

	nähdessä negatiivisessa mielessä."		
"By attending the IT-track, the students developed a sense of a more meaningful existence in which they felt more involved as part of a social context. Thirteen students reported that they had developed new hope in life and they looked more positively toward the future." (3, 82)	"Osallistumalla IT-alan koulutukseen opiskelijat kokivat elämänsä merkityksellisemmäksi ja tunsivat olevansa enemmän osa sosiaalista ympäristöä. Kolmesta opiskelijasta kaksi kertoi saaneensa uutta toivoa elämänsä ja suhtautuvansa tulevaisuuteen myönteisemmin."	IT-alan opiskelijat kokivat elämänsä merkityksellisemmäksi ja suhtautuivat tulevaisuuteen myönteisemmin.	Yhteenkuuluvuus ja osuus yhteiskunnassa
"One of the most important aspects of the educational program was the students' experience of being in a social context where they felt appreciated by others. Whilst they were enrolled in the IT-track, the students told us that they felt appreciated and that their confidence had grown." (3, 78)	"Yksi koulutusohjelman tärkeimmistä näkökohdista oli opiskelijoiden kokemus siitä, että he olivat sosiaalisessa yhteydessä, jossa he tunsivat itsensä arvostetuiksi. Opiskelijat kertoivat meille, että heidät arvostettiin ja heidän itsevarmuutensa oli kasvanut ollessaan IT-ohjelmassa."	Opiskelijat kokivat saavansa arvostusta ja lisääntyvää itsevarmuutta IT-ohjelmassa.	
"The combination of social stigma experienced by individuals with ASD the affiliated stigma experienced by families and the resulting social isolation can greatly influence their well-being" (5,103)	"Sosiaalinen stigma, jota henkilöt ASD:llä kokevat, yhdessä perheiden kokeman siihen liittyvän leimautumisen ja seurauksena syntyvän sosiaalisen eristyksen kanssa, voi merkittävästi vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa."	Sosiaalinen stigma ja siihen liittyvä stigma voivat vaikuttaa merkittävästi ASD:llä elävien yksilöiden ja heidän perheidensä hyvinvointiin.	Stigman vaikutus hyvinvointiin
" A significant, yet understudied issue that demands attention is the experience or peer victimization among adolescents with autism spectrum disorders" (6, vi)	"Merkittävä, mutta vähän tutkittu asia, joka vaatii huomiota, on kokemus tai vertaisuhrien kokeminen autismitietäjien häiriöitä sairastavien nuorten keskuudessa."	Vähän tutkittu, mutta merkittävä ongelma on kiusaaminen autismitietäjien häiriöitä sairastavien nuorten keskuudessa.	
" A large body of concurrent and prospective literature has shown that youth who have been victimized report poor	"Laaja joukko samanaikaisia ja ennakoivia tutkimuksia on osoittanut, että nuoret, jotka ovat kokeneet väkivaltaa, voivat kokea		Kiusaaminen

<p>psychosocial adjustment including high rates of loneliness, school-related fear and anxiety, depression and low self-esteem" (6,1)</p>	<p>ret, jotka ovat joutuneet uhriksi, raportoivat huonosta psykososiaalisesta sopeutumisesta, mukaan lukien korkea yksinäisyyden tunne, koulupelko ja ahdistus, masennus ja matala itsetunto."</p>	<p>huonon psykososiaalisen sopeutumisen.</p>	
<p>"Results from our review show that both caregivers and those living with ASD report difficulty in navigating spaces with others who lack knowledge of the disorder" (5,104)</p>	<p>"Tuloksemme katsauksessamme osoittavat, että sekä omaishoitajat että ASD-oireiset henkilöt raportoivat vaikeuksista liikkua tiloissa muiden kanssa, jotka eivät tunne häiriötä."</p>	<p>Omaishoitajat ja ASD-oireiset henkilöt kokevat vaikeuksia tilojen jakamisessa, kun muut eivät ymmärrä häiriötä.</p>	<p>Koulutus ja tietoisuuden lisääminen</p>
<p>"Older participants perceived all disorders more seriously, which was not hypothesized, but the younger participants had higher recognition rates, which supports hypothesis 4... Availability of information may have also sparked a greater interest in young people, than there is in older people." (9,155)</p>	<p>"Vanhemmat osallistujat kokivat kaikki häiriöt vakavampina, mikä ei ollut hypoteesien mukaista, mutta nuoremmilla osallistujilla oli korkeammat tunnistusasteet, mikä tukee hypoteesia 4... Saatavilla oleva tieto saattaa myös herättää suurempaa kiinnostusta nuorissa kuin vanhemmissa ihmisissä."</p>	<p>Vanhempi sukupolvi arvioi häiriöt nuoria vakavammin, mutta nuoret tunnustivat häiriöt paremmin. Voidaan päätellä, että koulutus ja kiinnostuneisuus ovat syynä nuorten tietämykselle.</p>	
<p>"Third, to ensure that knowledge-based programs do not have negative outcomes, it is important not to strengthen the social inappropriateness stereotype... It might also be helpful to highlight the strengths associated with ASD personalities, such as fairness, authenticity, and reliability (4, 3683)</p>	<p>"Kolmanneksi, varmistaakseen, että tietoon perustuvilla ohjelmilla ei ole negatiivisia vaikutuksia, on tärkeää olla vahvistamatta sosiaalisesti epäasianmukaisia stereotyyppiä... Saattaa myös olla hyödyllistä korostaa ASD-henkilöiden vahvuuksia, kuten oikeudenmukaisuutta, aitoutta ja luotettavuutta."</p>	<p>Jotta tietopohjaiset ohjelmat eivät aiheuta haittaa, on tärkeää olla vahvistamatta negatiivisia stereotyyppiä autistista. Voidaan myös korostaa autististen henkilöiden vahvuuksia.</p>	
<p>"Table 2 presents the correlations between social distance, ASD knowledge, and the four types of negative stereotype (i.e., dangerousness, personal responsibility for the disorder,</p>	<p>"Taulukko 2 esittää yhteydet sosiaalisen etäisyyden, autismikirjon häiriöiden tuntemuksen ja neljän erilaisen negatiivisen stereotyypin</p>	<p>Mitä enemmän autistista tiedettiin, sitä enemmän se ehkäisi sosiaalista etäisyyttä.</p>	

<p>discontinuity, and social inappropriateness). The results showed a significantly negative relationship between social distance and ASD knowledge (4, 3679)</p>	<p>(eli vaarallisuus, henkilökohtainen vastuu häiriöstä, jatkuvuuden puute ja sosiaalisesti sopimaton käyttäytyminen) välillä. Tulokset osoittivat merkittävästi negatiivisen suhteen sosiaalisen etäisyyden ja autismikirjon häiriöiden tuntemuksen välillä."</p>		
<p>"A higher level of education predicts perceiving childhood ASD as more serious, and recognising the disorder, supporting hypothesis 7. This remains significant when age, parental status and experience are taken into account. Both of these findings suggest education at a postgraduate level increases perceptions of seriousness and recognition of a disorder. Generally, higher level of education improves perceptions of MH. The effect of education may reflect a wider understanding and awareness of MH, as an individual progresses through higher education [20]." (9,155)</p>	<p>"Korkeampi koulutustaso ennustaa lapsuusiän ASD:n koettavan vakavammaksi ja sen tunnistamisen, mikä tukee hypoteesia 7. Tämä säilyy merkittävänä, kun otetaan huomioon ikä, vanhemmuuden asema ja kokemus. Kumpikin näistä havainnoista viittaa siihen, että jatkokoulutus lisää vakavuuden kokemista ja häiriön tunnistamista. Yleisesti ottaen korkeampi koulutustaso parantaa mielenterveyden käsitystä. Koulutuksen vaikutus voi heijastaa laajempaa ymmärrystä ja tietoisuutta mielenterveysasioista, kun yksilö etenee korkeakoulutuksen kautta."</p>	<p>Korkeampi koulutustaso ennustaa ASD:n koettavan vakavammaksi ja sen tunnistamisen. Korkeampi koulutustaso parantaa yleisesti mielenterveyden käsitystä.</p>	
<p>"This study has practical implications. First, it is practicable to expand college students' knowledge of ASD to decrease social distance." (4,3682)</p>	<p>"Tämä tutkimus on käytännöllisessä mielessä merkittävä. Ensinnäkin on mahdollista laajentaa korkeakouluopiskelijoiden tietämystä autismikirjon häiriöistä vähentääkseen sosiaalista etäisyyttä."</p>	<p>Tutkimus korostaa merkittävyyttä tietoisuuden lisäämistä autismista sosiaalisen etäisyyden vähentämiseksi korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa.</p>	
<p>" Study findings have implications for prevention and intervention effort including adolescents with ASDs and directions for future research" (6,vi)</p>	<p>"Tutkimustulokset vaikuttavat ennaltaehkäisy- ja tukitoimiin liittyviin ponnisteluihin, mukaan lukien nuorten ASD:n osalta, sekä tulevaisuuden tutkimussuuntiin."</p>	<p>Tutkimustuloksilla on merkitystä autististen nuorten ehkäisy- ja tukitoimille sekä tulevalle tutkimukselle.</p>	<p>Tukitoimet</p>

<p>“ Responses to stigma and how it affects well-being can change over time” (5,103)</p>	<p>Vastaukset stigmaan ja sen vaikutuksiin hyvinvointiin voivat muuttua ajan myötä.”</p>	<p>Vastaukset stigmaan muuttuvat ajan myötä.</p>
<p>“Second, it is important for teachers and other professionals to target stereotypes related to dangerousness, personal responsibility for the disorder, and discontinuity to achieve more positive outcomes when carrying out knowledge-based programs, as more ASD knowledge was found to be associated with reduced social distance through a decreased belief in these stereotypes.” (4,3682)</p>	<p>"Toiseksi on tärkeää opettajille ja muille ammattilaisille, on kohdistaa stereotyyppiä, jotka liittyvät vaarallisuuteen, henkilökohtaiseen vastuuseen sairaudesta ja jatkumattomuuteen saavuttaakseen myönteisempiä tuloksia, kun toteutetaan tietoon perustuvia suunnitelmia, koska enemmän tietoa ASD:stä liittyi pienempään sosiaaliseen etäisyyteen stereotyyppien vähenemisen uskomusten kautta."</p>	<p>Opettajien ja ammattilaisten on tärkeää torjua stereotyyppiä parantaakseen tietoisuutta autismista, jolloin voidaan vähentää sosiaalista etäisyyttä.</p>
<p>“Third, to ensure that knowledge-based programs do not have negative outcomes, it is important not to strengthen the social inappropriateness stereotype... It might also be helpful to highlight the strengths associated with ASD personalities, such as fairness, authenticity, and reliability” (4,3683)</p>	<p>"Kolmanneksi, varmistaaksemme, että tietoon perustuvilla ohjelmilla ei ole kielteisiä vaikutuksia, on tärkeää olla vahvistamatta sosiaalisen sopimattomuuden stereotyyppiä... On myös hyödyllistä tuoda esiin ASD-persoonallisuuksiin liittyvät vahvuudet, kuten oikeudenmukaisuus, aitous ja luotettavuus."</p>	<p>Välttämättömiä toimenpiteitä ovat sosiaalisen sopimattomuuden stereotyyppien poistamisen ja autististen henkilöiden positiivisten piirteiden korostamisen</p>
<p>“Second, it is important for teachers and other professionals to target stereotypes related to dangerousness, personal responsibility for the disorder, and discontinuity to achieve more positive outcomes when carrying out knowledge-based programs, as more ASD knowledge was found to be associated with reduced social distance through</p>	<p>"Toiseksi on tärkeää, että opettajat ja muut ammattilaiset kohdistavat ohjelmiaan enemmän huomiota stereotyyppoihin, jotka liittyvät vaarallisuuteen, henkilökohtaiseen vastuuseen häiriöstä ja jatkuvuuden puutteeseen, jotta saavutettaisiin myönteisempiä tuloksia tietoon perustuvissa ohjelmissa, sillä lisääntynyt</p>	<p>Vähentääkseen etäisyyttä, on tärkeää torjua stereotyyppiä.</p>

<p>a decreased belief in these stereotypes.” (4,3682)</p>	<p>tietoisuus autismikirjon häiriöistä liittyi vähenneeseen sosiaaliseen etäisyyteen ja uskomusten vähenemiseen näiden stereotyypioiden suhteen.”</p>		
<p>“Difficulties experienced as a result of ASD, which most commonly arise in the context of interactions with peers and specific sensory aspects of the school environment (see Table 3), appear to contribute to students’ reported feelings of being ‘different’ from peers in a negative sense.” (1,18)</p>	<p>"Vaikkeudet, joita ilmenee ASD:n seurauksena, erityisesti vuorovaikutuksessa vertaisten ja tiettyjen aistinvaraisten ympäristön osatekijöiden yhteydessä (katso Taulukko 3), näyttävät vaikuttavan oppilaiden ilmoittamaan tunteeseen olevansa 'erilainen' vertaisiin nähden negatiivisessa mielessä."</p>	<p>Autismi aiheuttaa vaikeuksia erityisesti vertaisvuorovaikutuksessa ja aistinvaraisessa ympäristössä.</p>	<p>Erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunne</p>
<p>“Analysis of the synthesised findings suggests that three, intermeshing, areas of day-to-day experience in mainstream settings contribute to many pupils with ASD making sense of themselves as being ‘different’ from TD peers: difficulties associated with ASD; interpersonal relationships, mainly with peers but also school staff; and accessibility of the school environment.” (1,16)</p>	<p>"Analyysi syntetisoitujen havaintojen perusteella viittaa siihen, että kolme toisiinsa kietoutuvaa osa-aluetta päivittäisessä elämässä tavallisissa ympäristöissä edistää monien ASD-oireisten oppilaiden käsitystä itsestään 'erilaisina' kuin ikäisensä. Nämä osa-alueet ovat vaikeudet, jotka liittyvät ASD:hen; vuorovaikutussuhteet, pääasiassa ikätovereihin, mutta myös koulun henkilökuntaan; ja kouluympäristön saavutettavuus."</p>	<p>ASD-oireiset oppilaat kokevat itensä 'erilaisiksi' päivittäisissä ympäristöissä kolmesta pääsyystä: ASD:hen liittyvät vaikeudet, vuorovaikutussuhteet ja kouluympäristön esteettömyys.</p>	

Liite 4

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Nuoren diagnostiset leimat	Syrjiminen	Autismin yhteys syrjäytymiseen
Nuoren kiusaaminen		
Nuoren sosiaalisten taidot		
Ulkopuolisten käsitys autismista		
Vanhempien kokemus lapsen autismista		
Nuoren erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunne		
Nuoren diagnostiset leimat	Stigman vaikutus nuoreen	
Nuoren erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunne		
Nuoresta lähtöinen sosiaalinen eristäytyminen		
Ulkopuolisten käsitys autismista		
Nuoresta lähtöinen sosiaalinen eristäytyminen	Sosiaalinen eristäytyminen	
Nuoren sosiaalisten taidot		
Nuoren erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunne		
Koulutus ja tietoisuuden lisääminen	Syrjäytymistä ennaltaehkäisevät toimenpiteet	Autististen nuorten syrjäytymisen ehkäisy

Yhteiskunnan ennaltaehkäisevien palveluiden merkitys		
Ympäristön merkitys		
Nuoren yhteenkuuluvuus ja osuus yhteiskunnassa		
Koulutus ja tietoisuuden lisääminen	Stigman vähentäminen	
Tukitoimet		
Ympäristön merkitys		